

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 624.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245215107216/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Sættende Aarhundrede

renz den Femte, som blev myrdet af sammenrottede Adelsmænd (1299), uddøde den gamle Mandslinie og afløstes af en Beslægtet fra Hennegau, hvis Blomst Hollænderne kalde Wilhelm den Gode (1304—37), og hvis Sidstemand, hans Søn og Navner, Friserne (1345) stækkede paa Halvveien*). Hans Syster Margrethe var gift med Keiser Ludvig af Baiern, der nu førerede Holland og Seeland, som hjemfaldne Lehn, til sin Gemalinde og Søn, der dog ikke kunde forliges om Fangsten, men gav Anledning til den lange Splid mellem de navnkundige Nederlandske Partier, Høker og Kabbellier, eller Adel og Borgerskab, og ved Hjælp deraf spillede Hertug Philip den Gode af Burgund saalænge (1417—36) op med den sidste Baierske Grevinde, Jacobine eller Jacobæa, til hundede tiggefærdig og han lagde hendes Nederlande til Sine**). Fra nu af deelde de Nordlige Skæbne med de Sydlige saavel under Carl Vovehals som under Østerrigerne, men Frisland vedblev dog at raade sig selv, til Keiser Maximilian gav den Sachsiske Hertug Albert det i Sold (1498) for iro Tjeneste med at tugte baade Flandern og Holland***). Vel skulde Albert selv tage den Sold, men dertil havde han ogsaa gode Staalhandsker, og Frisland havde desuden gjennem hele Aarhundredet lidt af indvortes Splid mellem de Rige og de Fattige, Fedtegrever og Aalekvabber (Vetkooper og Schieringer), saa Erobringen faldt ham ikke vanskelig, og da hans Søn, Hertug Georg (den bittre Luther-Fiende) fandt Kampen med den idelige Opstand for kostbar, soigde han hele Stadsen (1515) til Carl af Østerrig, Castilien og Burgund, hvem Frisland ligesaa lidt kunde trodse som Carl den Store†).

Saaledes kom alle Nederlandene under een Herre, og jo mægtigere han var, desmindre kunde man vente, han vilde holde sig selv i Skranker, men Keiser Carl, som immer var i Pengetrang, fandt det dog nødvendigt at unde Nederlænderne saamegen Frihed, som levende Søfart, Handel og Vinskibelighed kræver, og Reformationen baade oplivede og oplyste Hollænderne til, da det gjaldt, at kæmpe for den.

Hvad der nu iløn havde udviklet sig hos Hollænderne, det fik Verden at see i det saakaldte »store Lys« Gerhard fra Gouda, som omdøbde sig selv paa Latin og Græsk og Hol-

*) Kampens Nederlandske Historie I. 131—31. 147—54.

***) Samme I. 166—73. 182—96.

****) Samme I. 253—258. 264.

†) Samme I. 172. 264—67. 272—275.